

REPREZENTATÍVNY PRIESKUM PARTICIPÁCIE V SR

Prof. PhDr. Jana Plichtová, PhD.
Mgr. Anna Šestáková, PhD.

Ústav aplikovanej psychológie FSEV

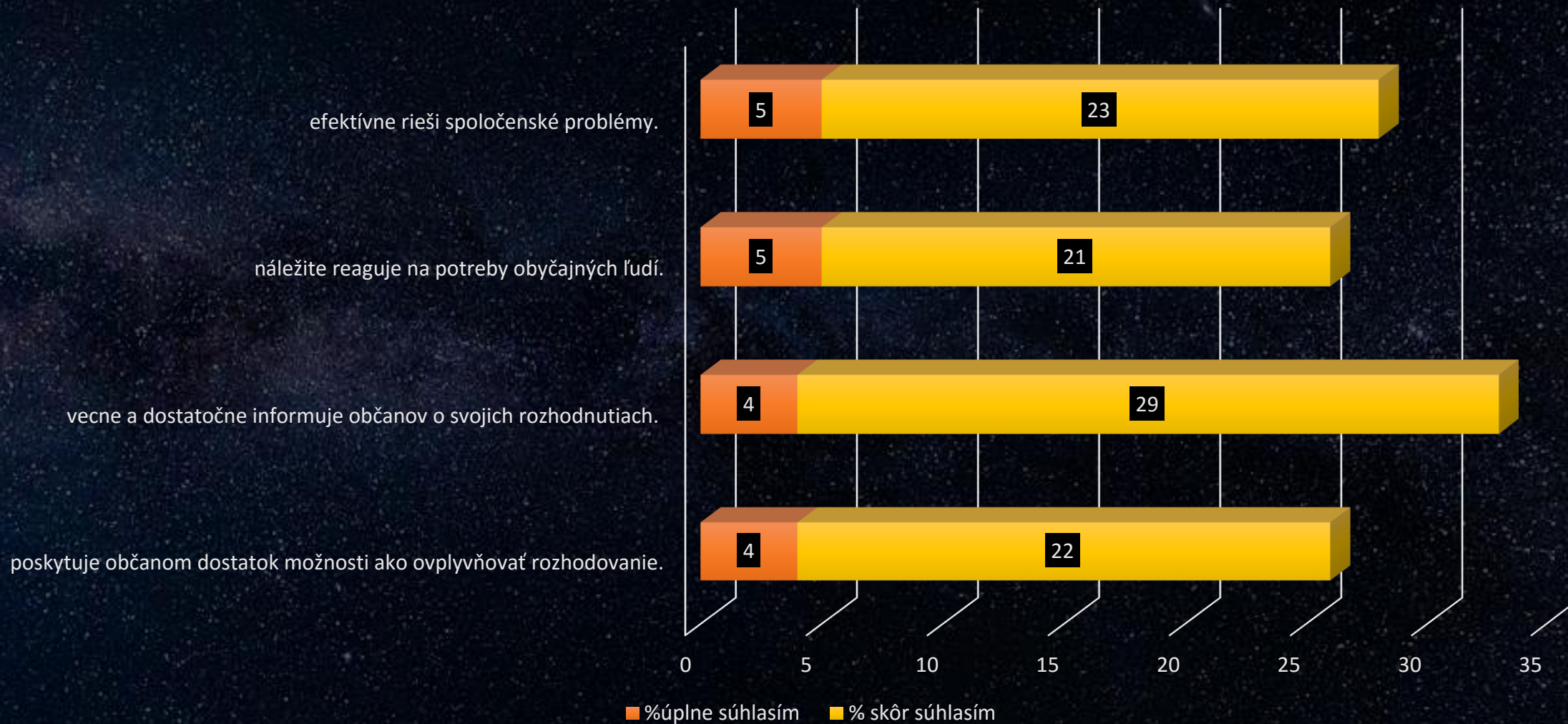
- N = 1212
- vekové rozpätie: 18 - 86
- realizovaný v spolupráci s agentúrou Focus
- zber údajov: 30.11. – 11. 12. 2018
- nadväzuje na prieskum z roku 2008 **COPART „Centrum excelentnosti pre výskum občianstva a participácie na Slovensku“** (Plichtová, 2010; Gyárfášová, Bútorová, 2010)

VÝSKUMNÉ OTÁZKY

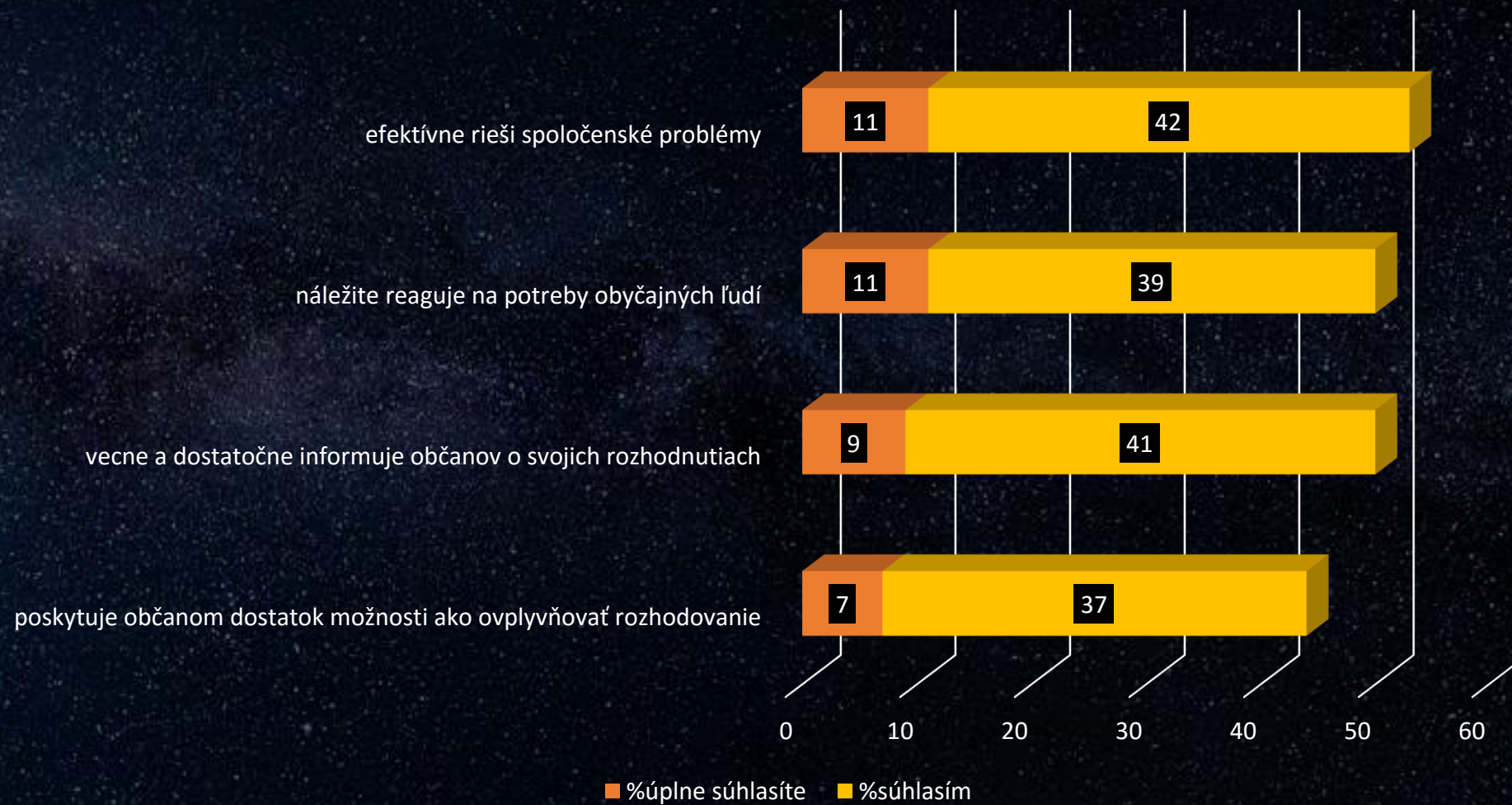
- ✓ Ako občania a občianky hodnotia kvalitu vládnutia na úrovni štátnej správy a samosprávy?
- ✓ Rešpektuje súčasná vláda demokratické pravidlá?
- ✓ Vede vláda rovnocenný dialóg s rôznymi skupinami občanov?
- ✓ Ako posudzujú občania a občianky kvalitu zákonov SR?
- ✓ Nakoľko dôveruje verejnosť politickému systému a jeho inštitúciám?
- ✓ Nakoľko si dôverujú občania a občianky navzájom?
- ✓ Ako reflektujú stav občianskej spoločnosti? Zmenila sa k lepšiemu alebo...?
- ✓ Zaujímajú sa o politiku? Aké zdroje informácií sledujú? Majú pocit, že jej rozumejú?
- ✓ Nakoľko sa občania a občianky združujú do spolkov a združení?
- ✓ Aké formy participácie občania využívajú?
- ✓ Aké prekážky participácie vidia? Za akých podmienok by sa zapájali viac?

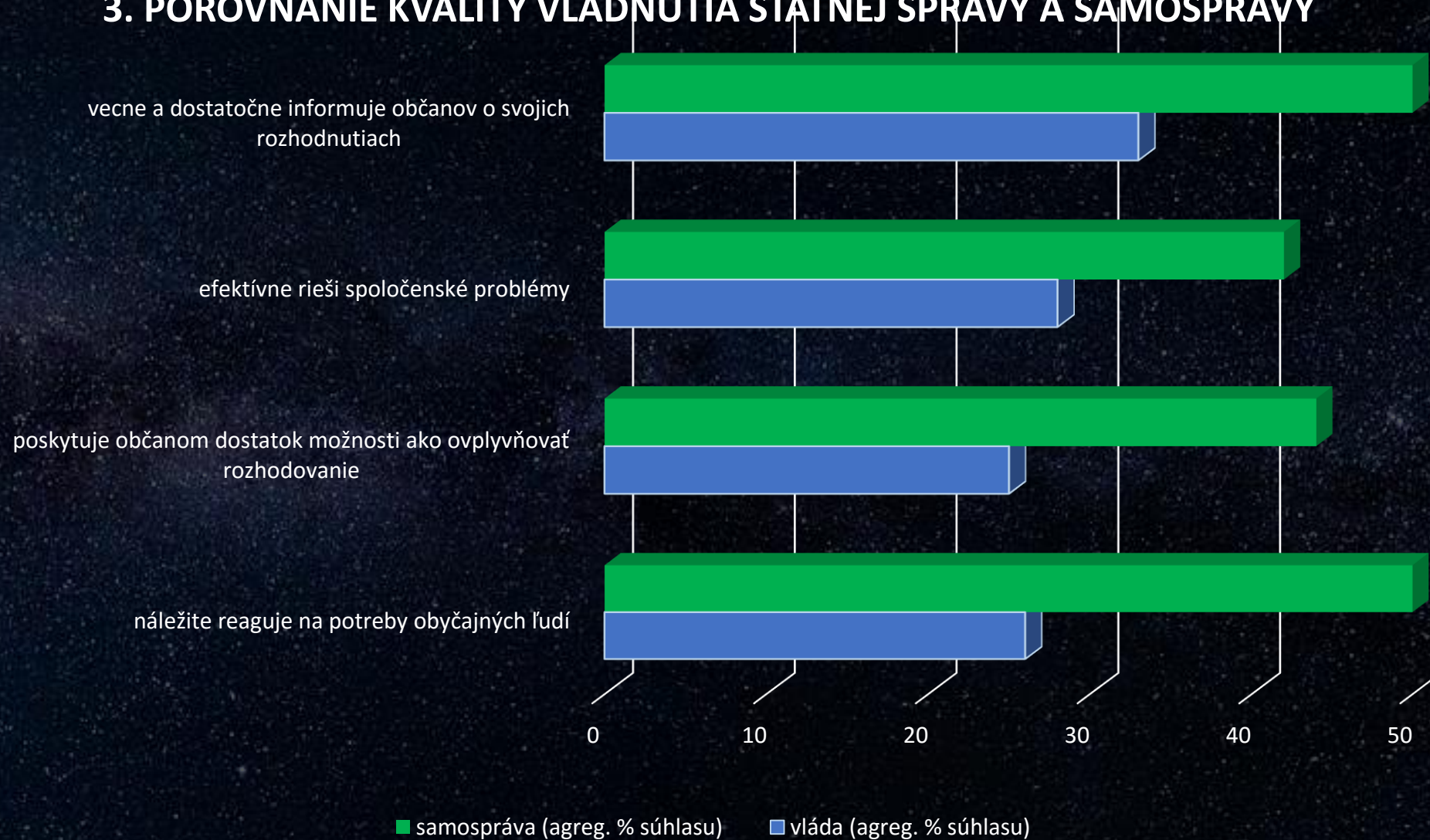
1. KVALITA VLÁDNUTIA NA ÚROVNI ŠTÁTNEJ SPRÁVY

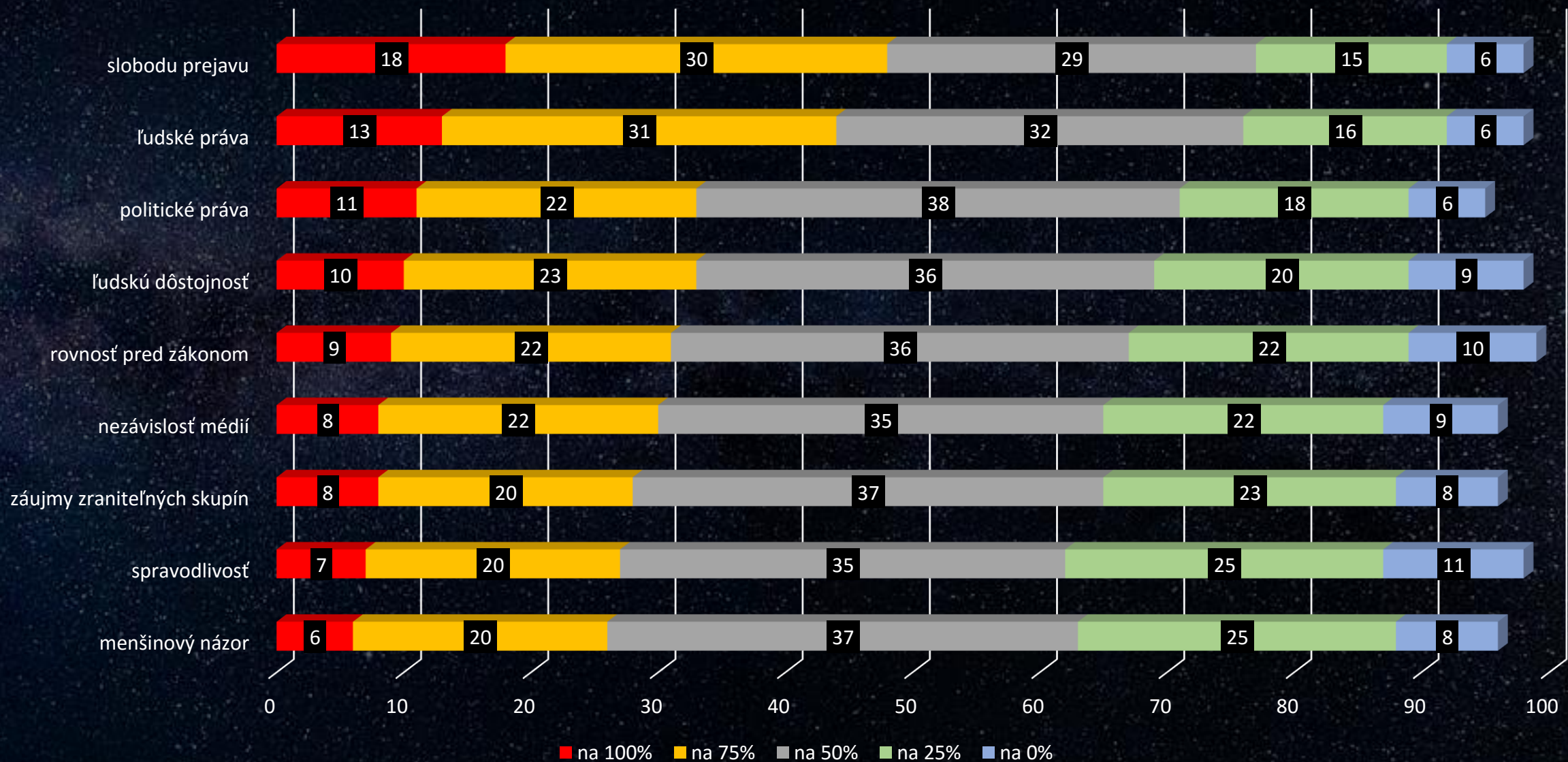
2. KVALITA VLÁDNUTIA NA ÚROVNI SAMOSPRÁV

3. POROVNANIE KVALITY VLÁDNUTIA ŠTÁTNEJ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

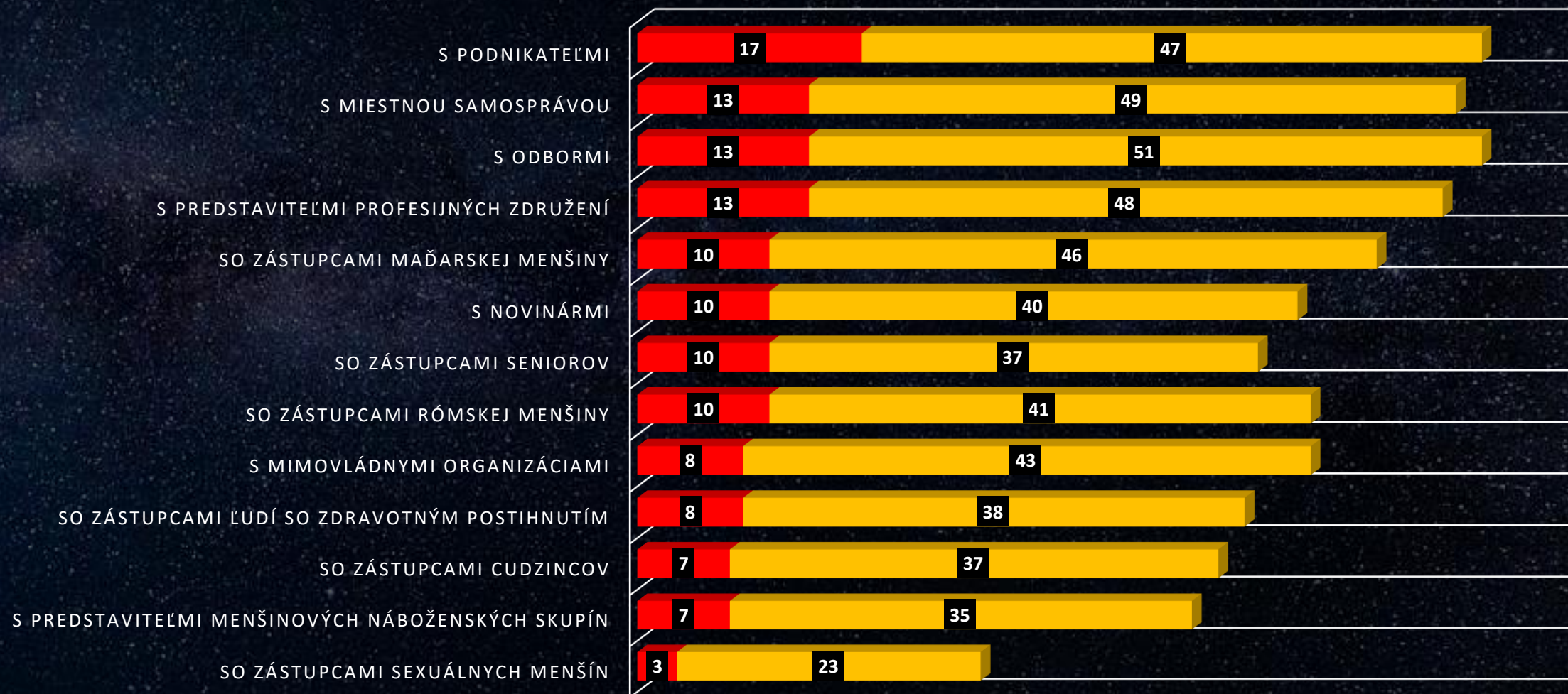

4. REŠPEKTUJE VLÁDA DEMOKRATICKÉ HODNOTY A PRINCÍPY?

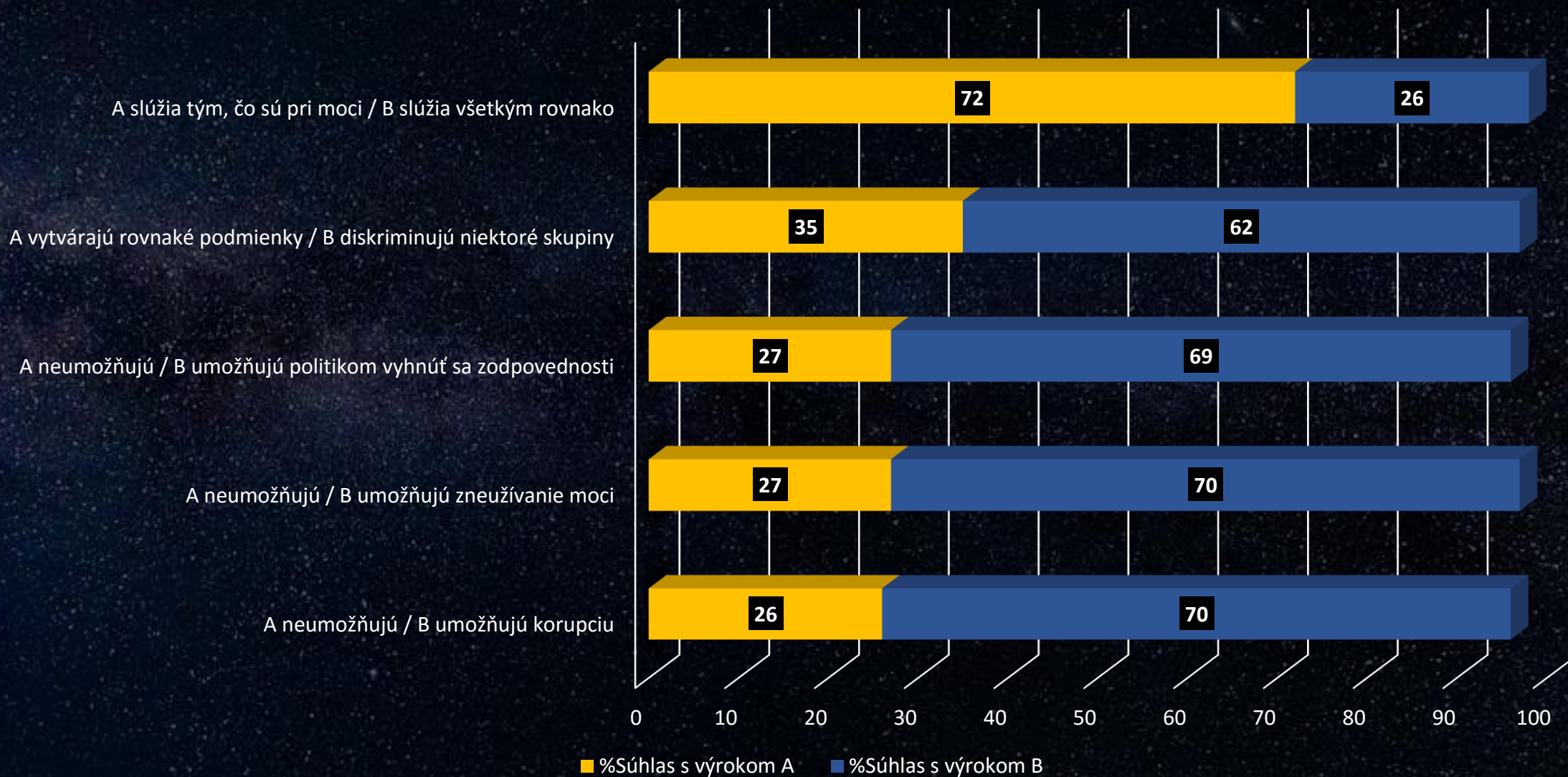

5. MÁ VLÁDA ROVNAKÝ ZÁUJEM VIESŤ DIALÓG S JEDNOTLIVÝMI SKUPINAMI?

■ % rozhodne má záujem ■ % skôr má záujem

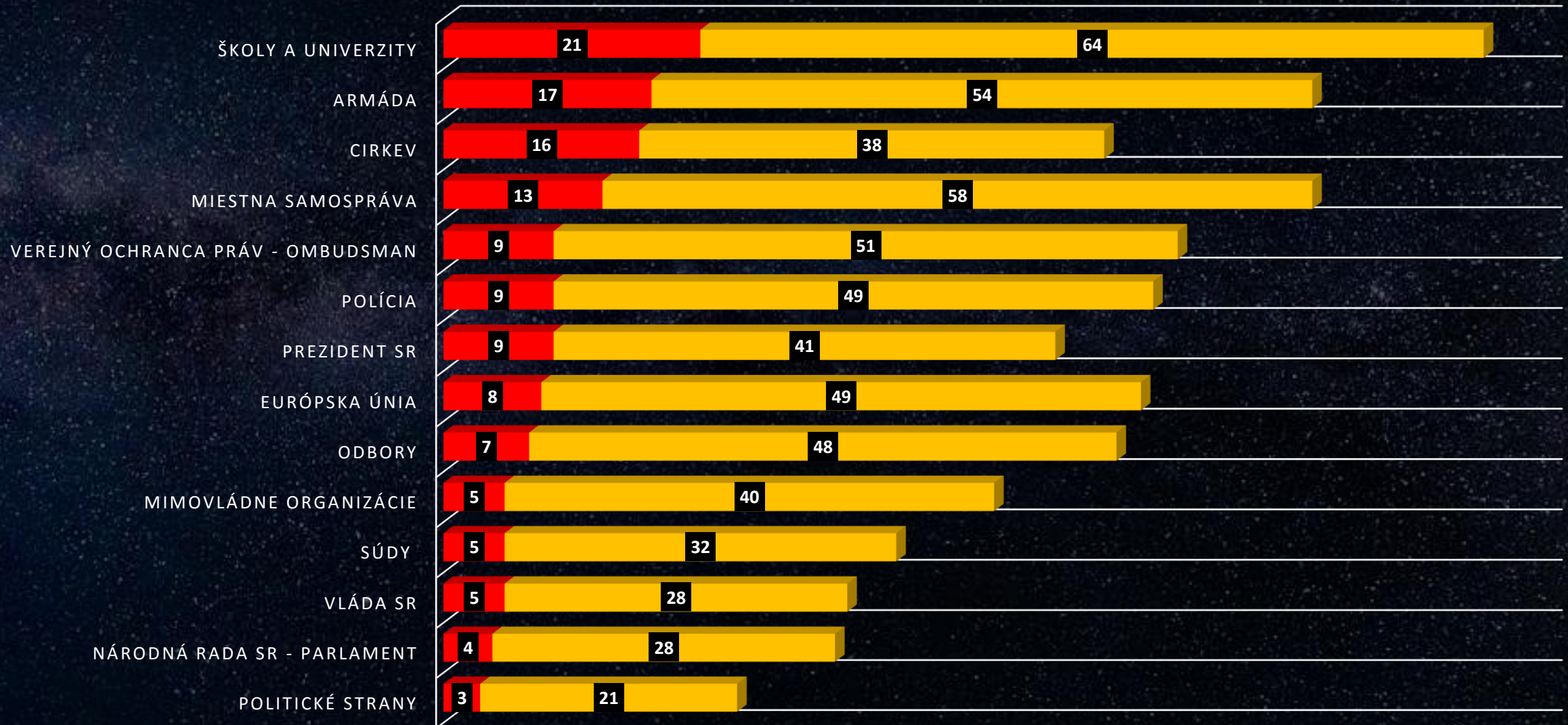

6. AKÁ JE KVALITA ZÁKONOV?

7. DÔVERUJÚ OBČANIA INŠTITÚCIÁM?

■ % úplne dôverujem ■ % skôr dôverujem

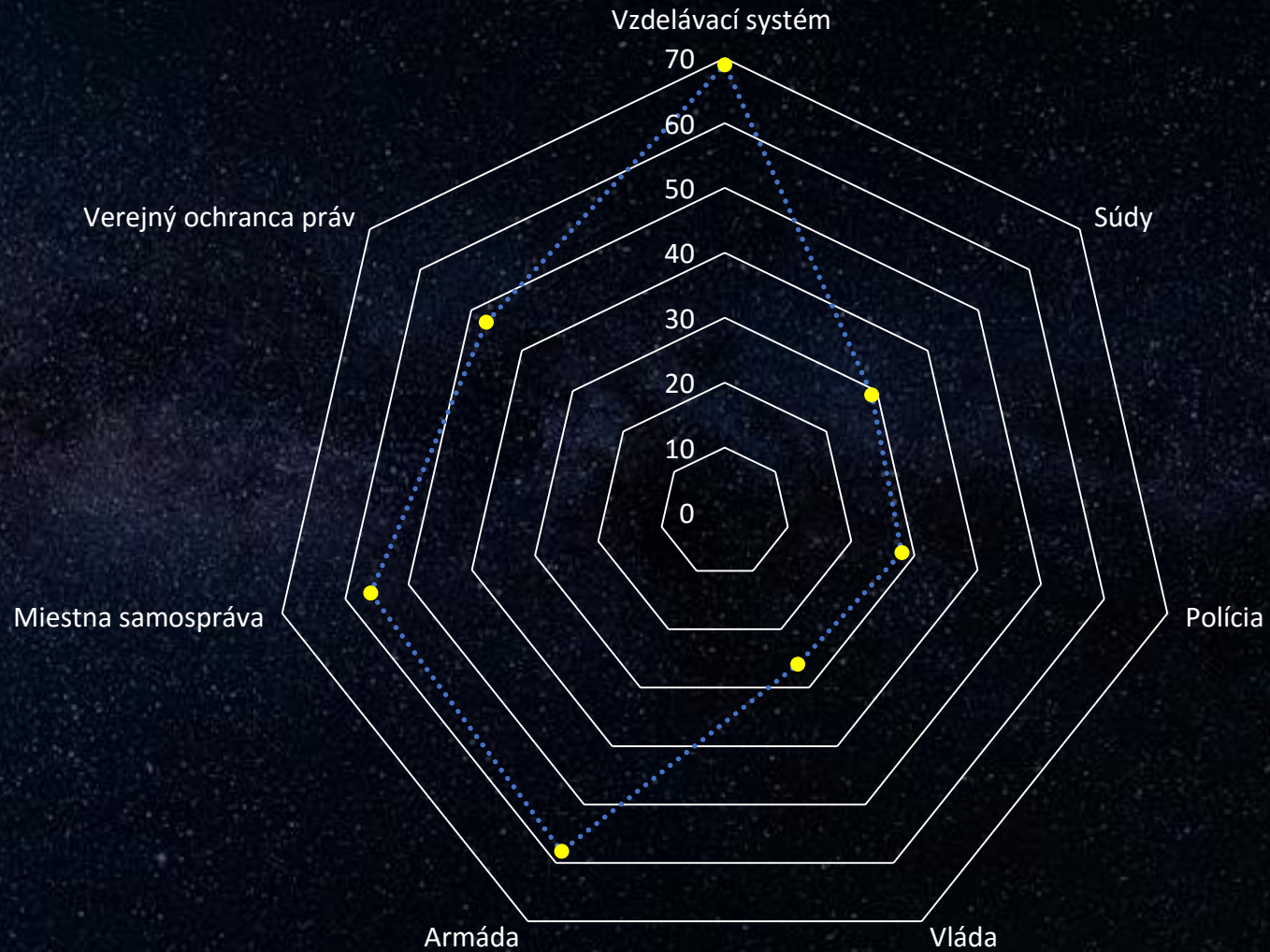

8. VLÁDY, KTORÉ POŽÍVAJÚ NAJVEŠŠIU MIERU DÔVERY

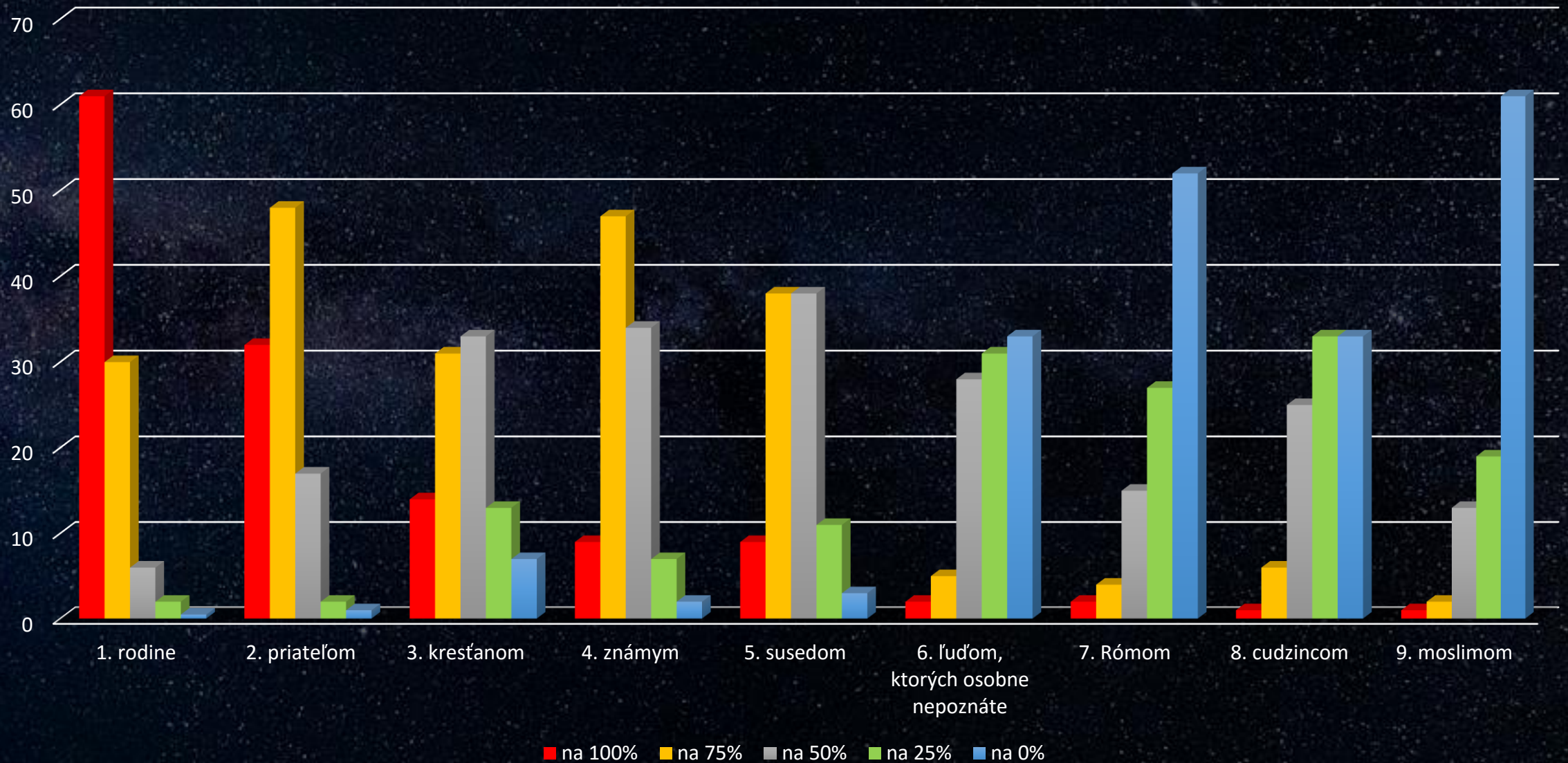
Zdroj: OECD, 2016

9. PARADOX DÔVERY: OBČANIA DÔVERUJÚ POSKYTOVANÝM VEREJNÝM SLUŽBÁM VIAC AKO SAMOTNEJ VLÁDE

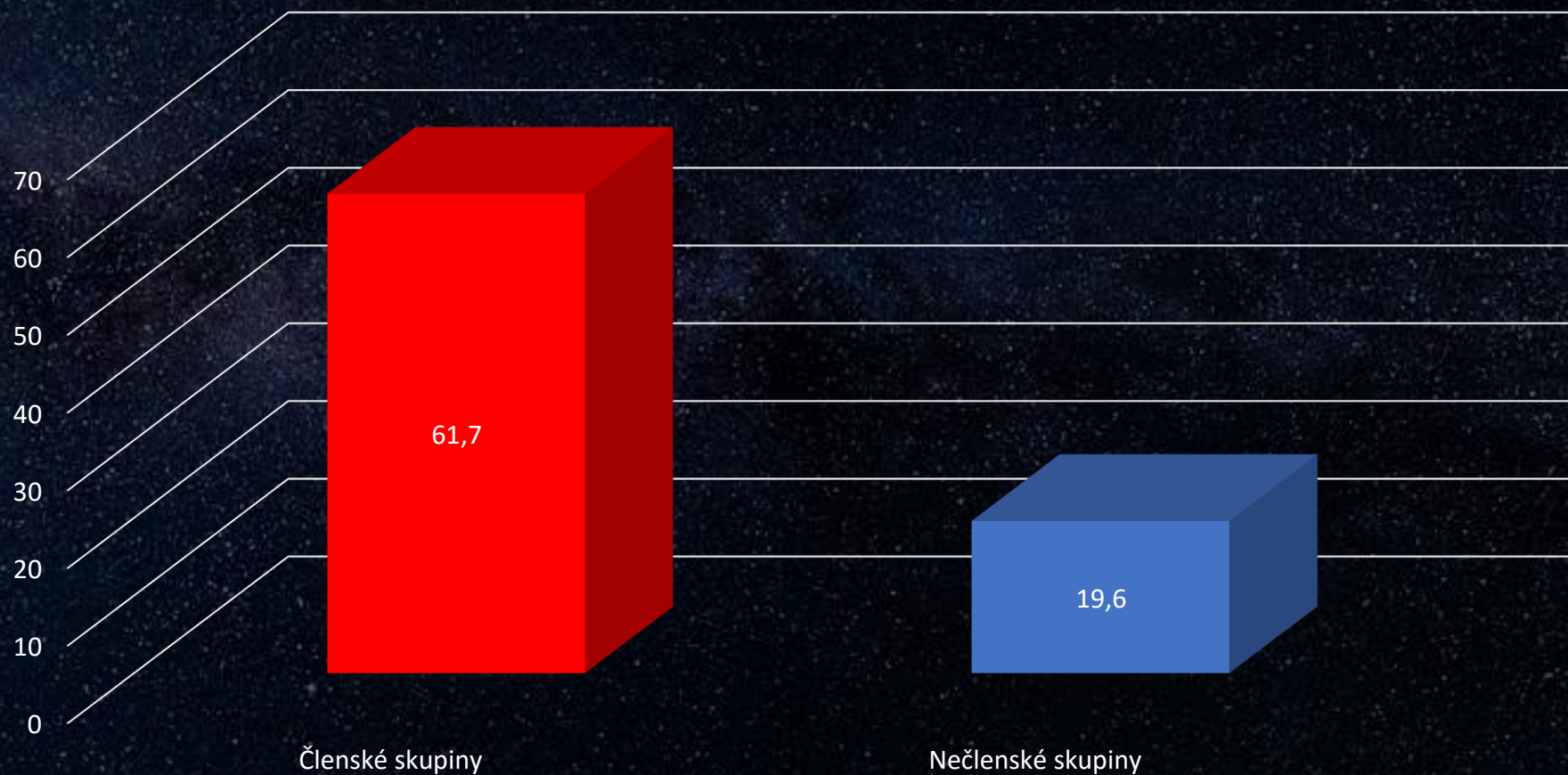
10. NAKOĽKO SI DÔVERUJÚ OBČANIA NAVZÁJOM?

(faktor 1 členské skupiny: 1-5, faktor 2 nečlenské skupiny: 6-9)

11. ROZDIELY V DÔVERE VOČI „SVOJIM“ A „OSTATNÝM“

Priemerné skóre dôvery v percentách

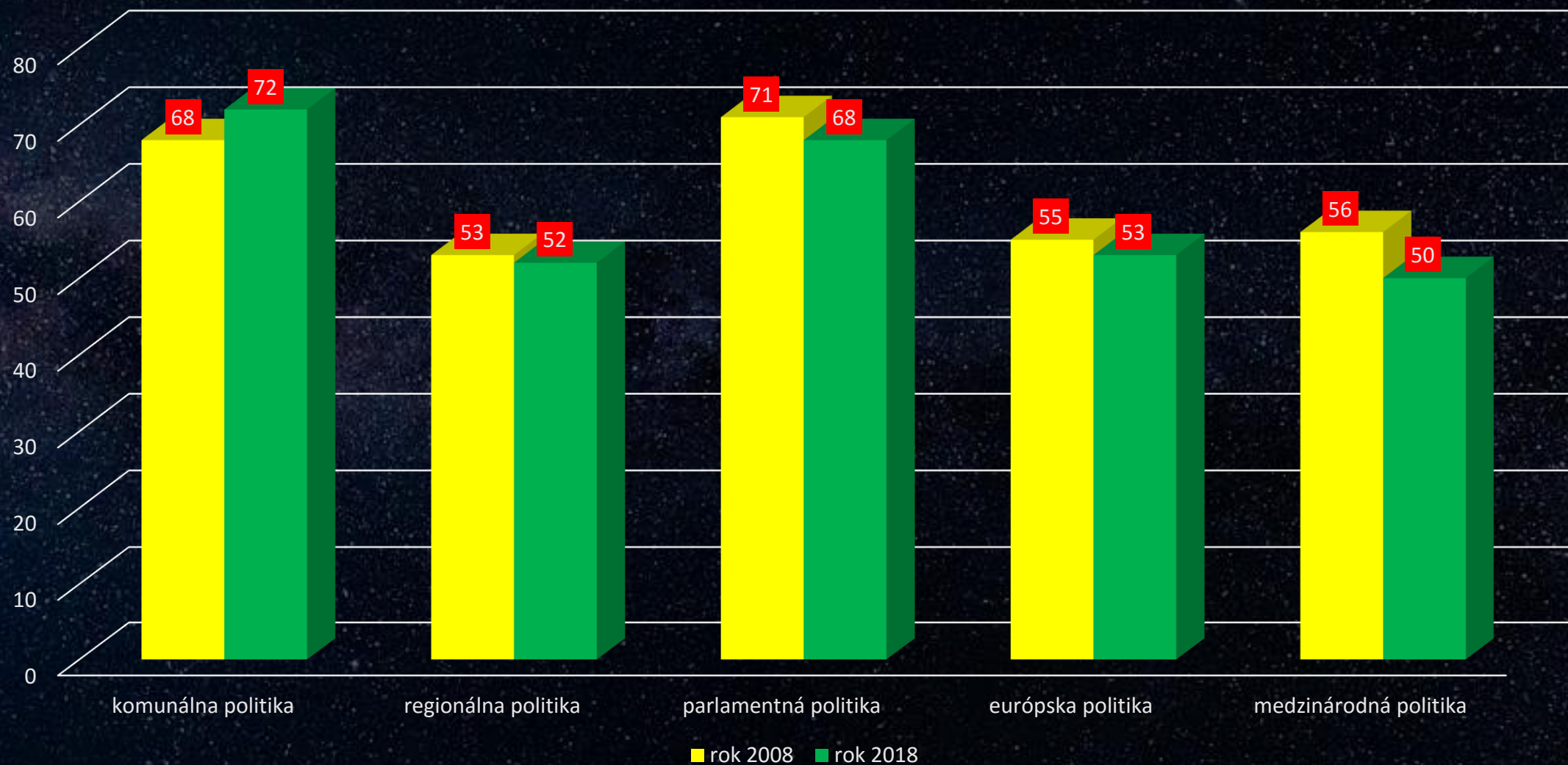

12. AKO JE NA TOM OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ?

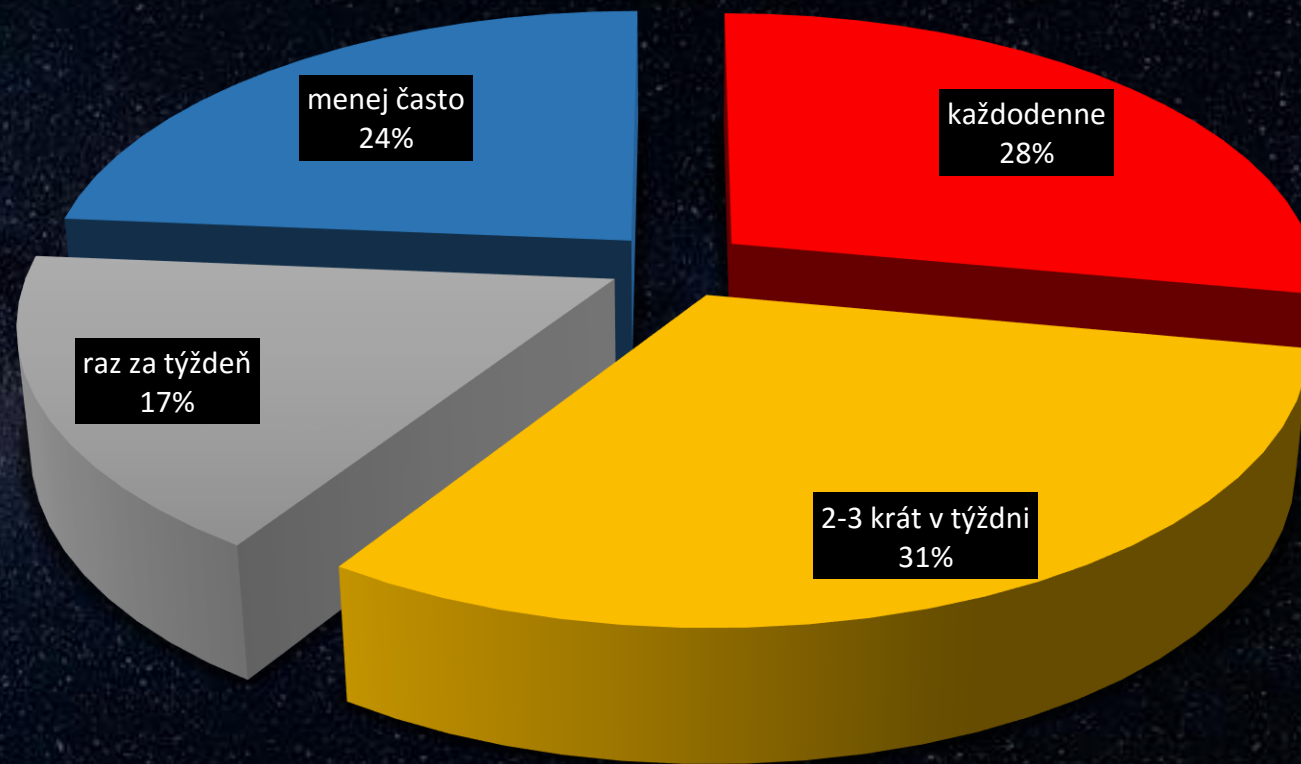
■ Súhlas s výrokom A ■ Súhlas s výrokom B

13. ZÁUJÍMAJÚ SA OBČANIA O POLITIKU?

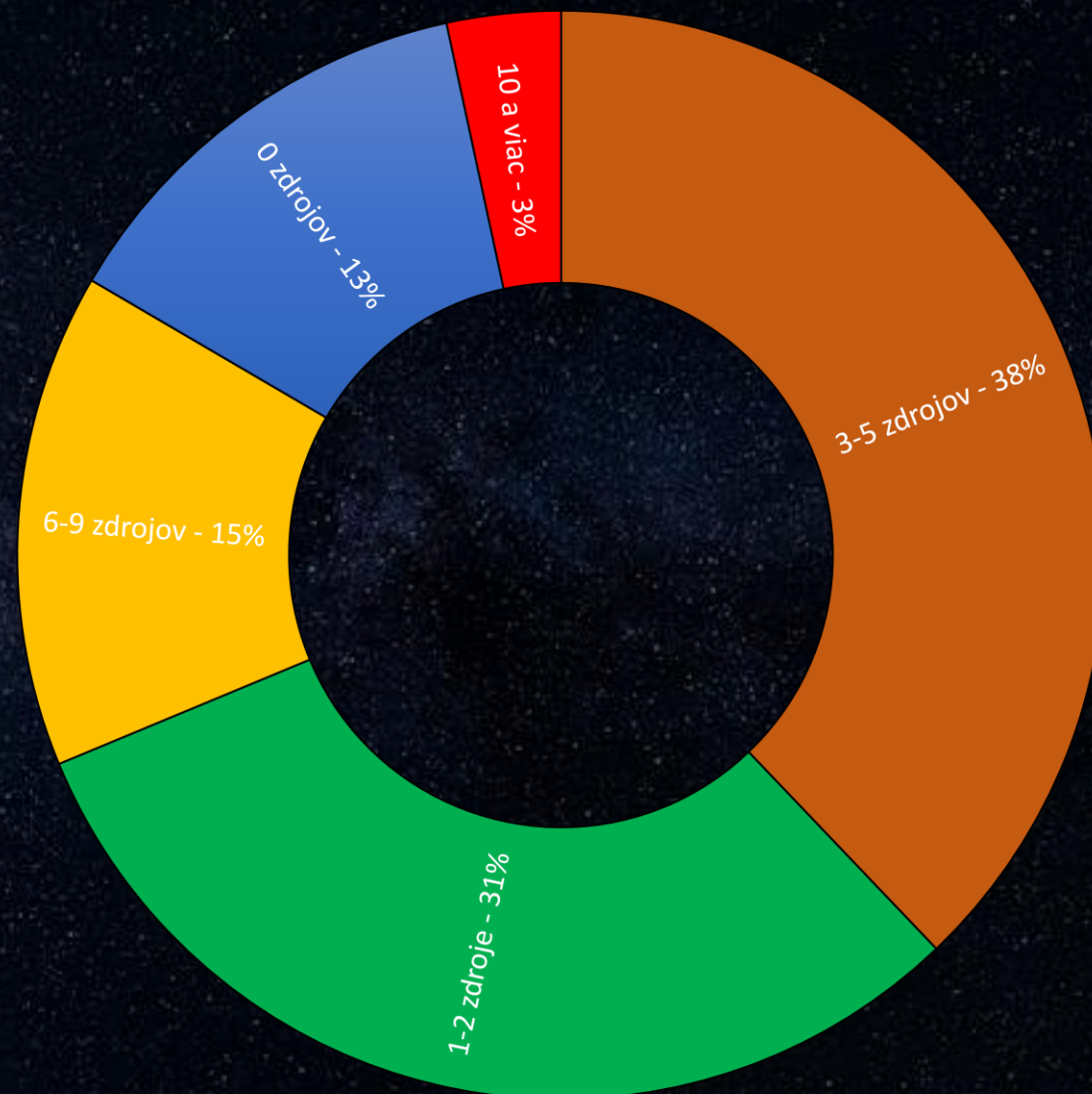

14. AKO ČASTO SLEDUJÚ MÉDIÁ?

■ každodenne ■ 2-3 krát v týždni ■ raz za týždeň ■ menej často

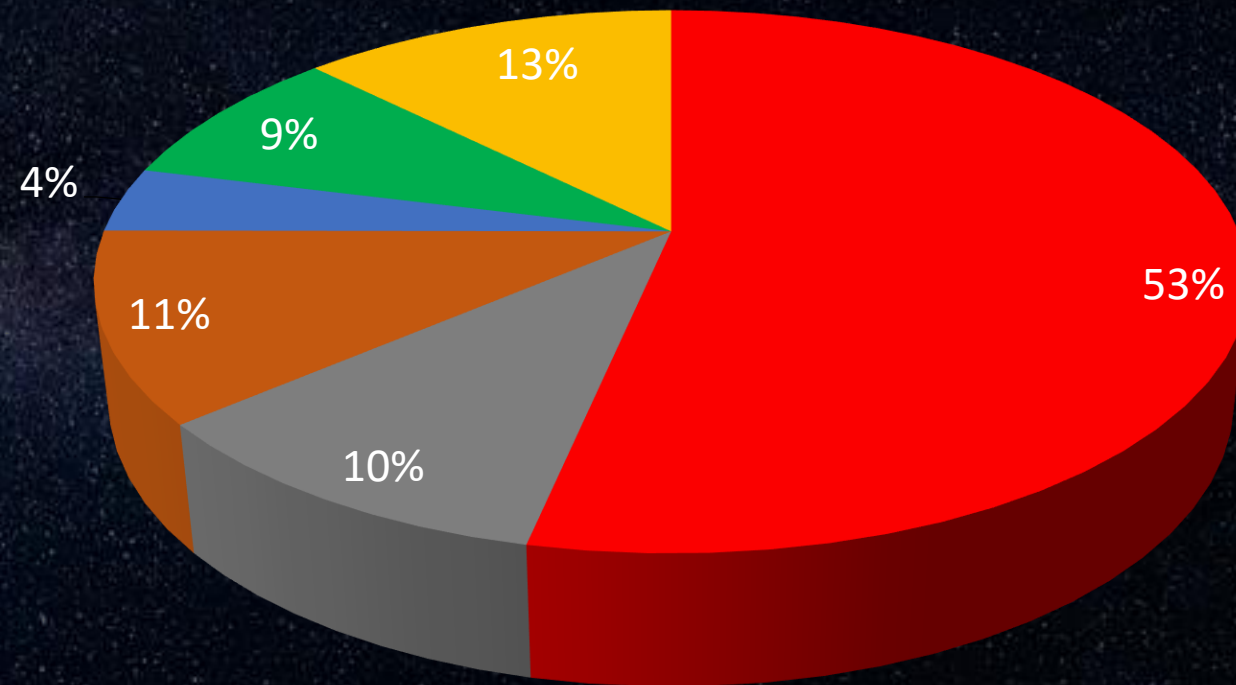
15. KOĽKO ZDROJOV OBČANIA SLEDUJÚ?

16. AKÉ ZDROJE SLEDUJÚ?

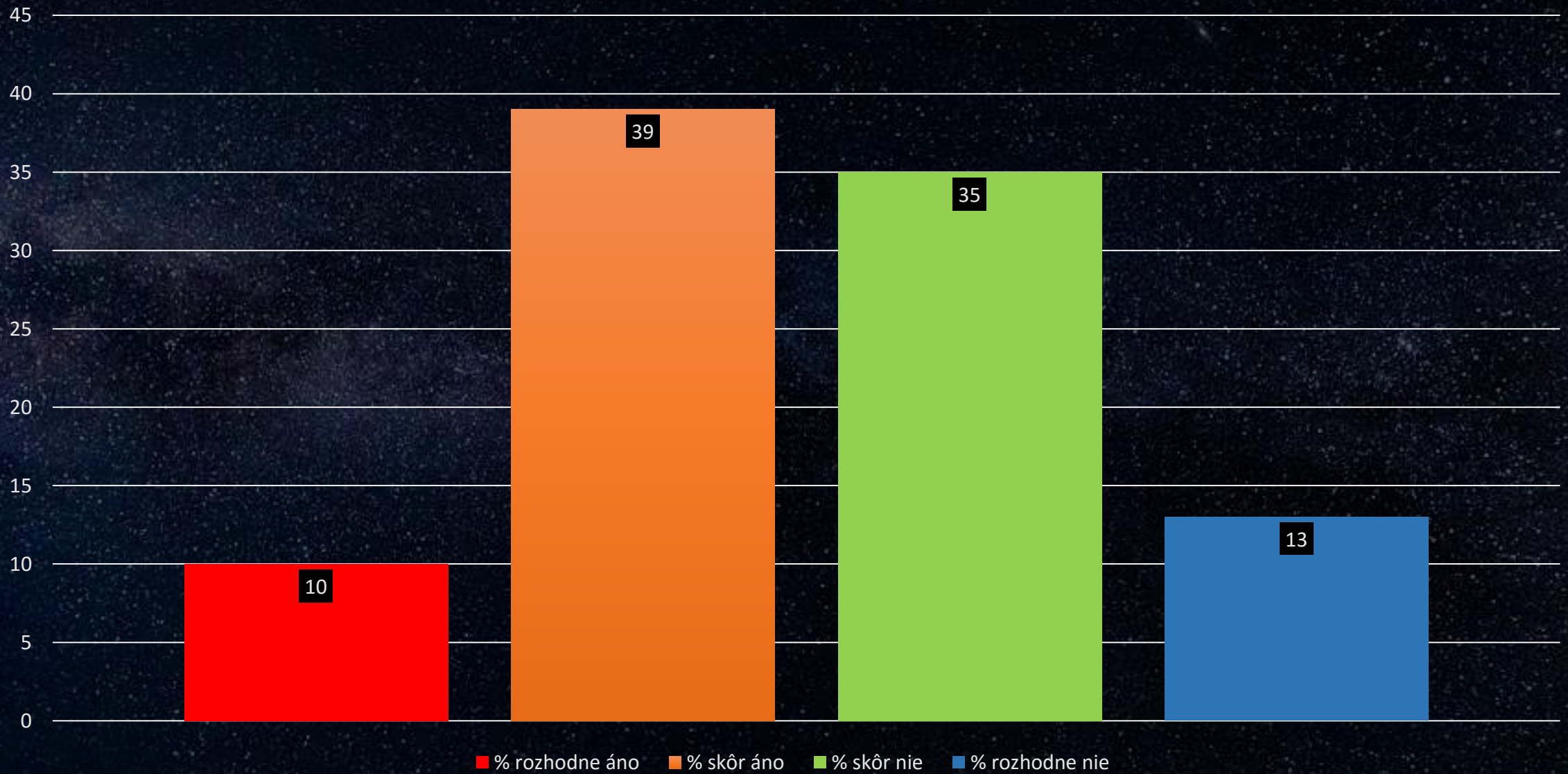
Priemerné percentuálne zastúpenie v sledovaných zdrojoch

■ Televízie ■ Rádiá ■ Tlač ■ Internetová tlač ■ Webové portály ■ Ostatné

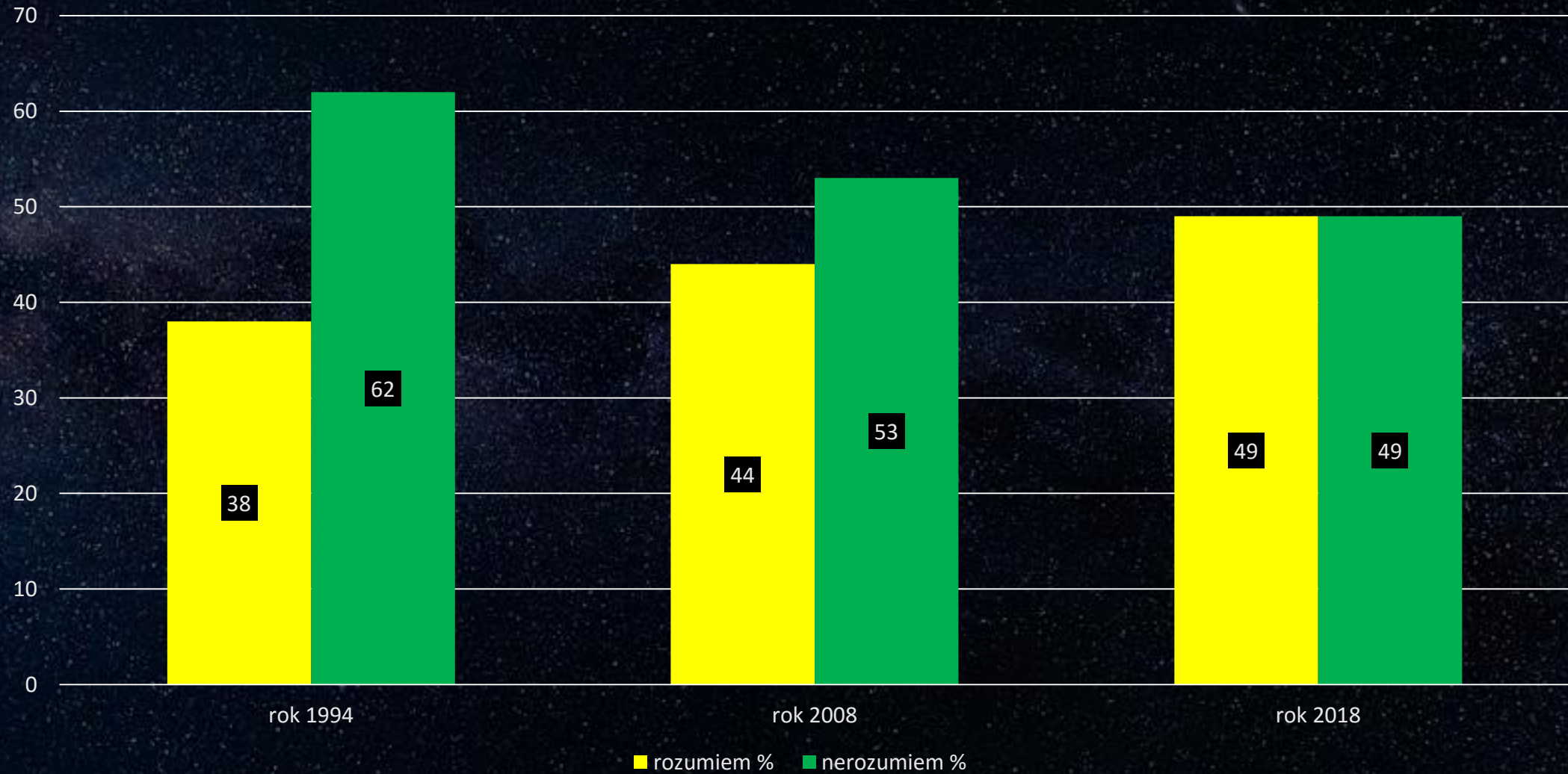
Ostatné = sociálne siete, známi, všeobecné zmienky o zdrojoch vrátane webu, Wikipédie a Googlu

17. ROZUMIEM POLITIKE?

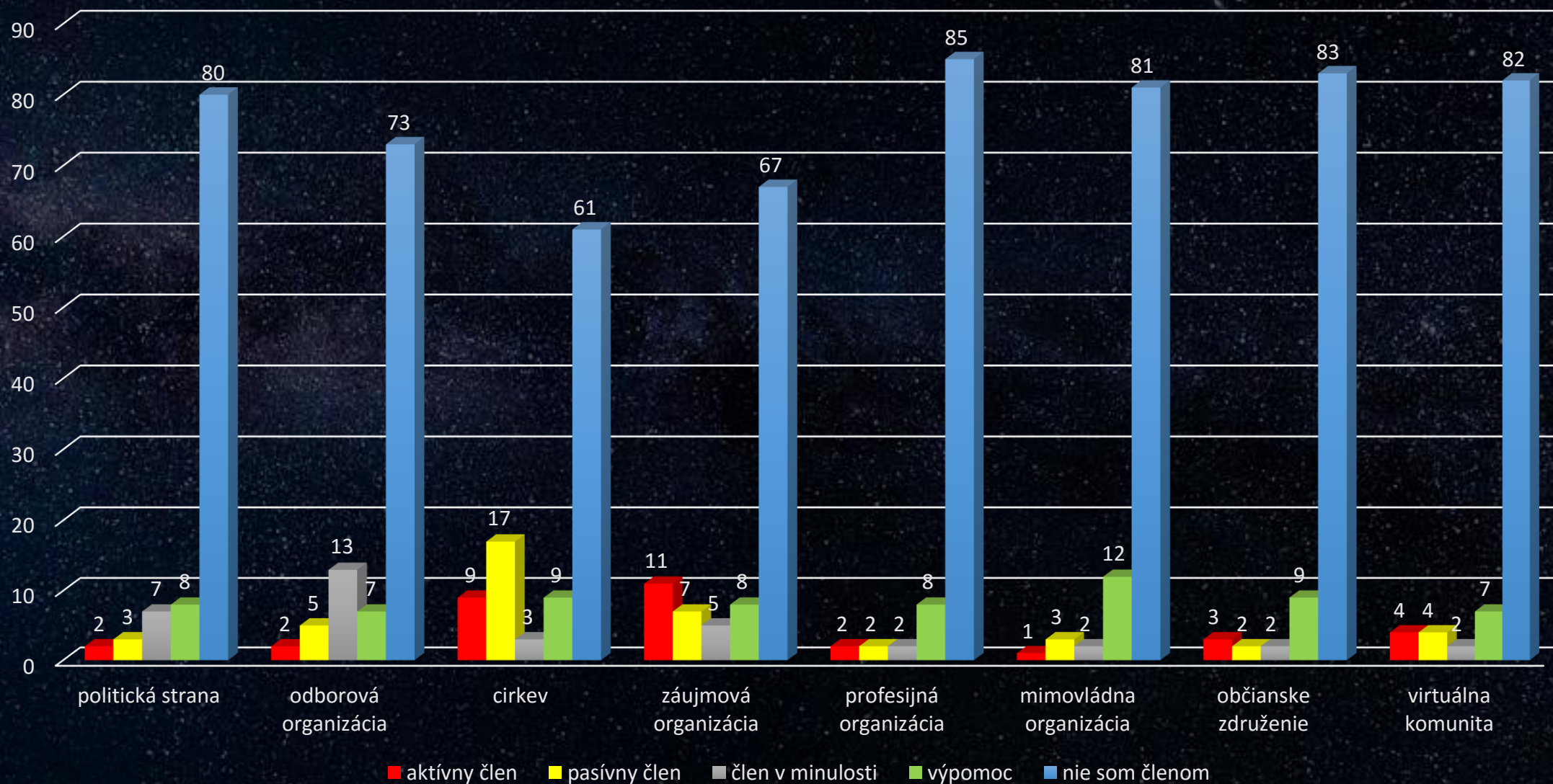

18. ROZUMIEM POLITIKE?

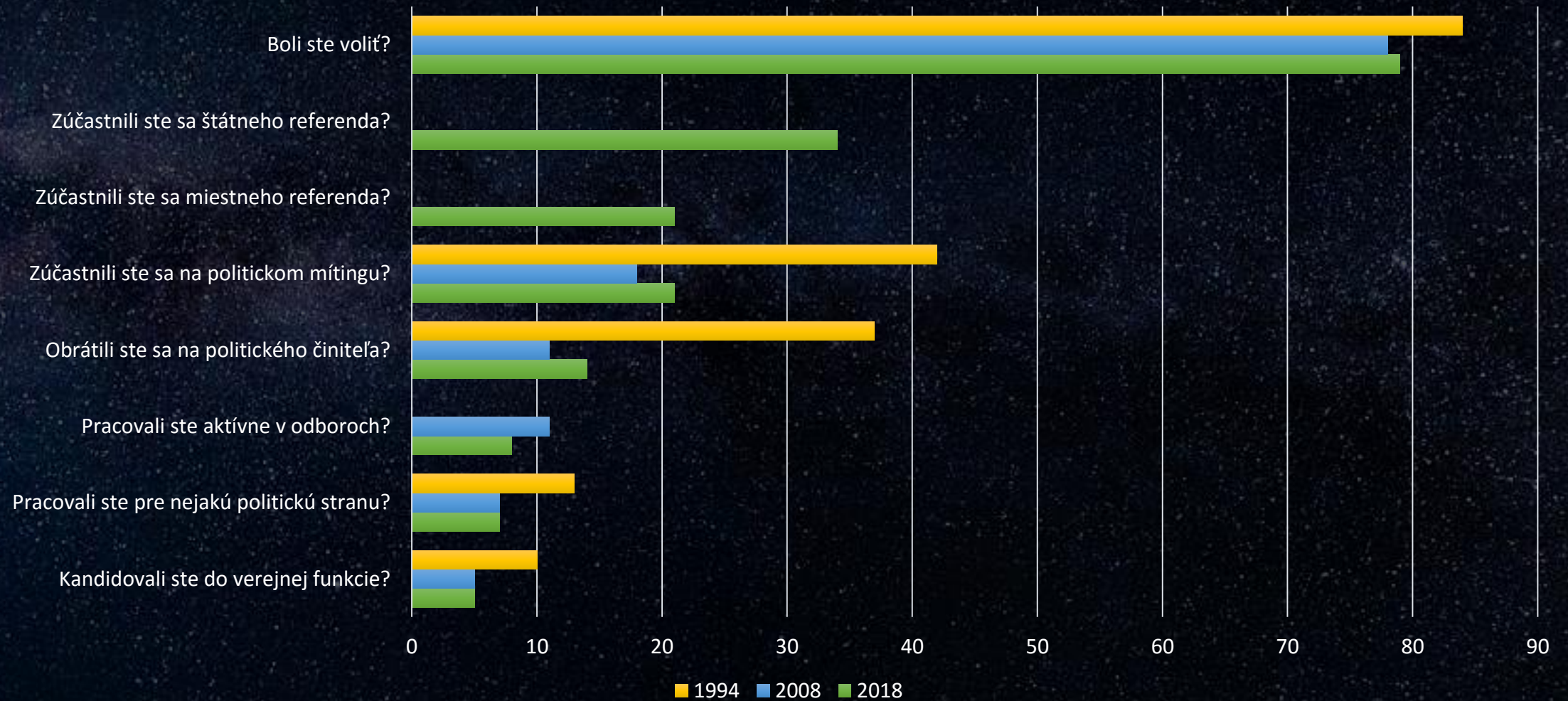
(porovnanie roky 1994 - 2008 - 2018)

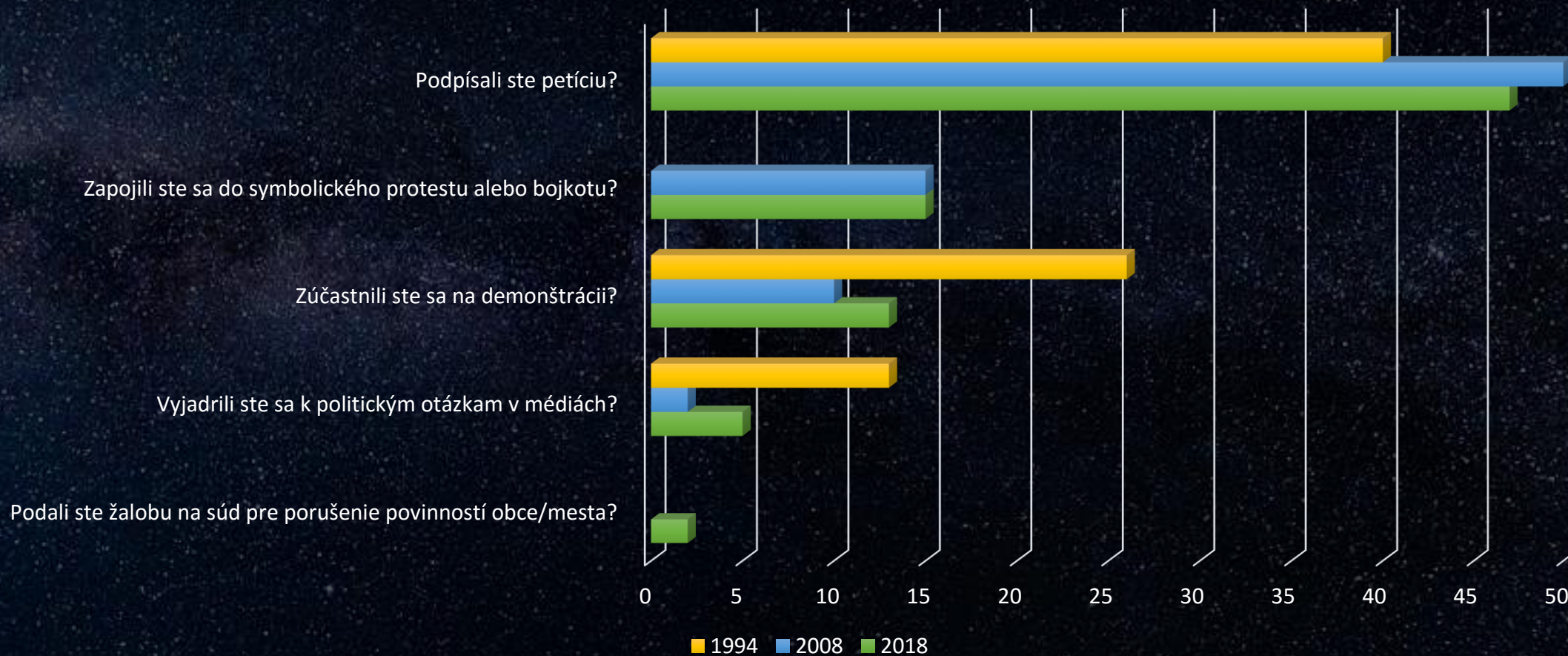
19. ZAPOJENIE SA DO POLITICKÝCH A SPOLOČENSKÝCH ORGANIZÁCIÍ

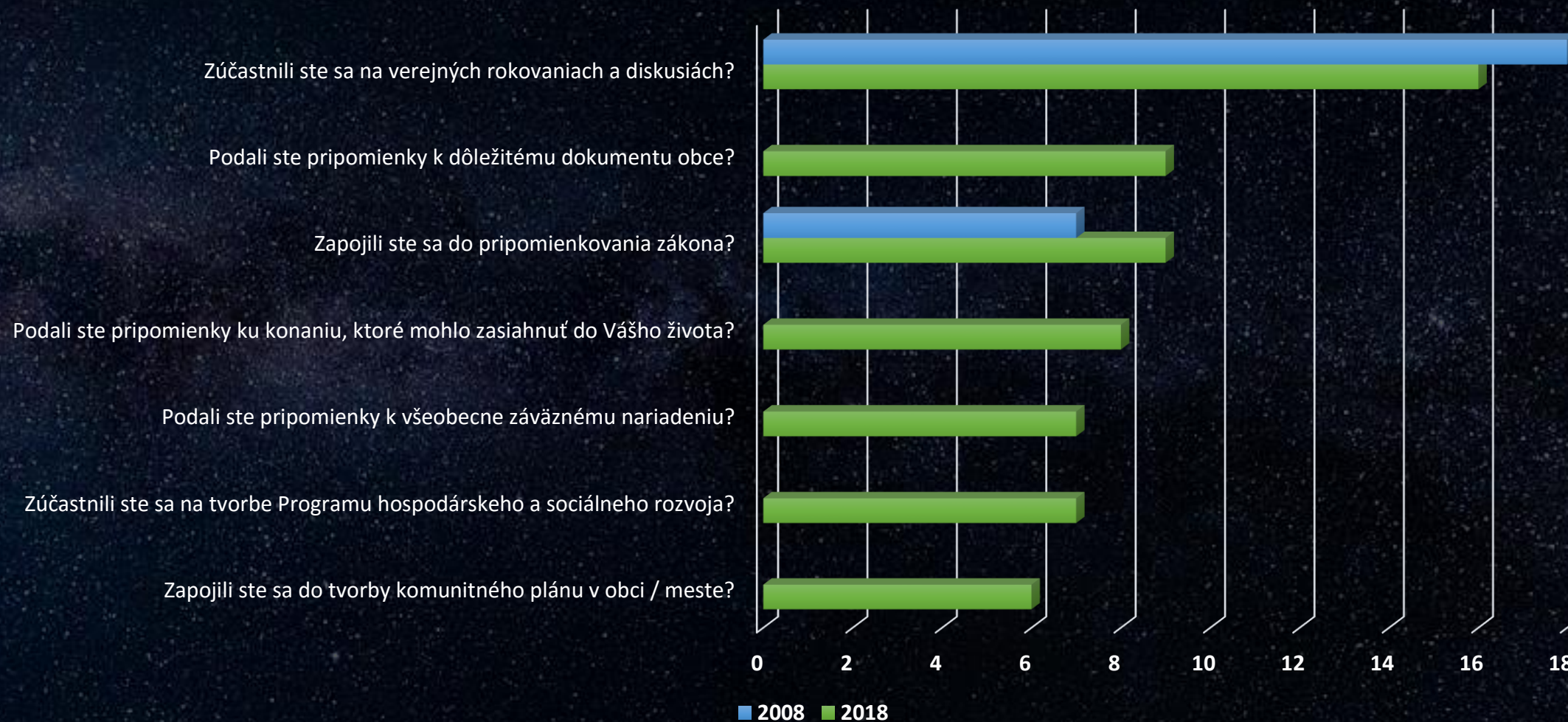
20. TRADIČNÉ FORMY POLITICKEJ PARTICIPÁCIE

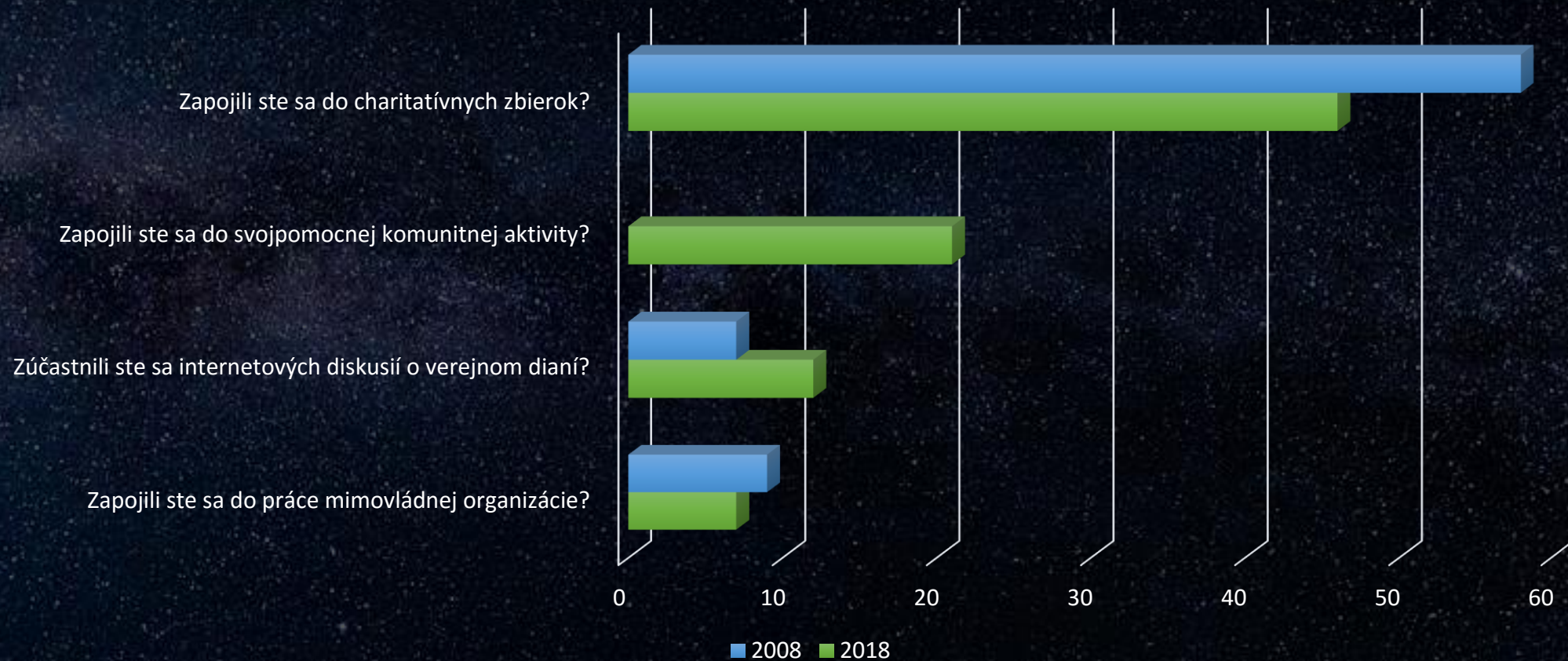
21. PARTICIPÁCIA MIMO FORMÁLNYCH POLITICKÝCH INŠTITÚCIÍ

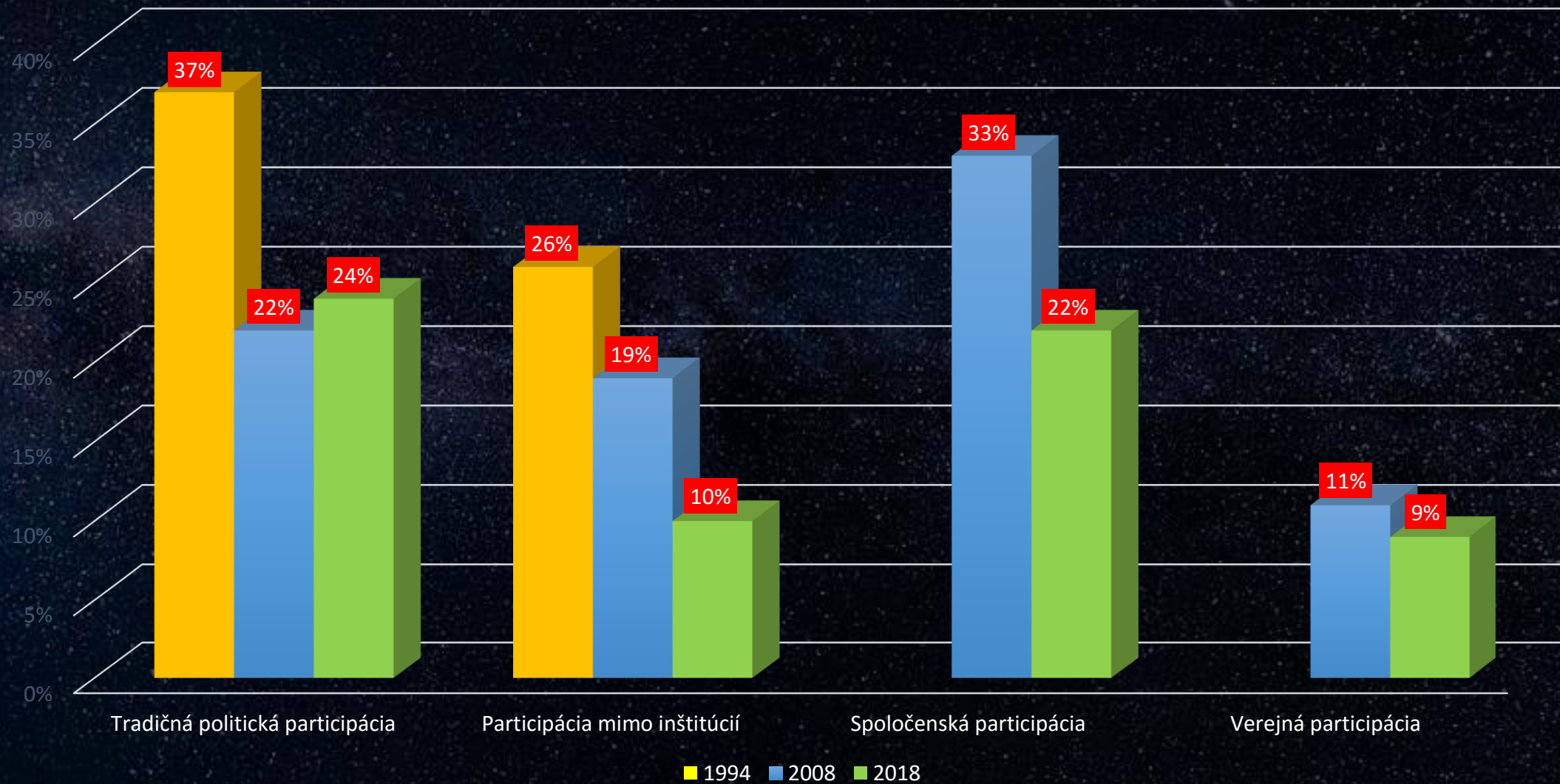
22. VEREJNÁ (ŠS A VS MANAŽOVANÁ) PARTICIPÁCIA

23. SPOLOČENSKÁ PARTICIPÁCIA

24. POROVNANIE FORIEM PARTICIPÁCIE (priemery)

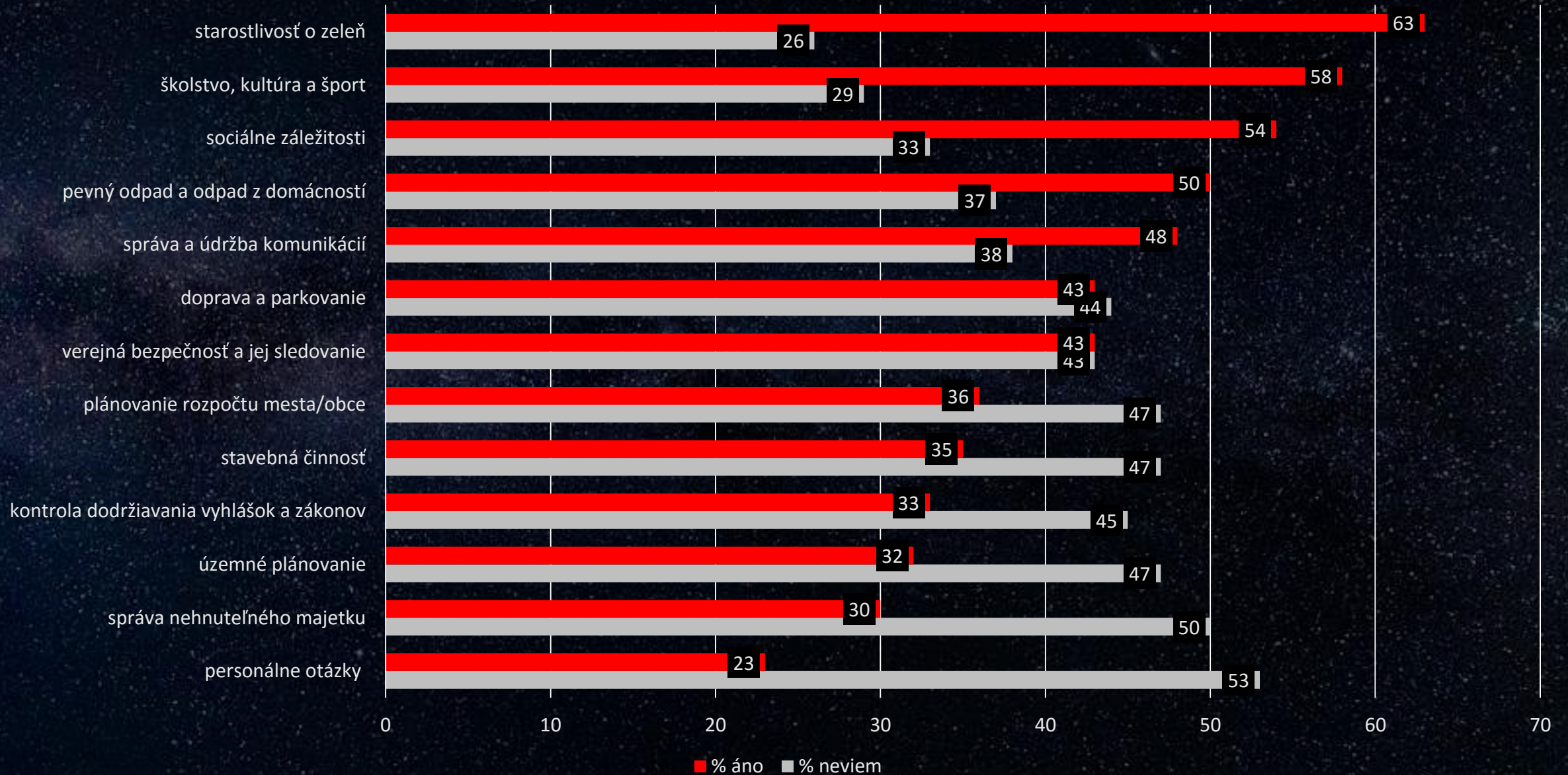
25. AKÉ MOŽNOSTI PARTICIPÁCIE PONÚKA VEREJNÁ SPRÁVA OBČANOM? (do 100 tis. obyvateľov)

26. AKÉ MOŽNOSTI PARTICIPÁCIE PONÚKA VEREJNÁ SPRÁVA OBČANOM? (nad 100 tis. obyvateľov)

27. DO KTORÝCH OBLASTÍ VEREJNÁ SPRÁVA PRIZÝVA VEREJNOSŤ?

28. KEDY BY SA OBČANIA ZAPOJILI?

■ % určite áno ■ % asi áno

KEBY...

SA MA DANÝ PROBLÉM PRIAMO TÝKAL

SOM VEDEL/A, ŽE OVPLYVNÍM KONEČNÉ ROZHODNUTIE

SOM MAL/A ISTOTU, ŽE MA ZOBERÚ VÁŽNE

SOM MAL/A ISTOTU, ŽE MA NIKTO NENAPADNE

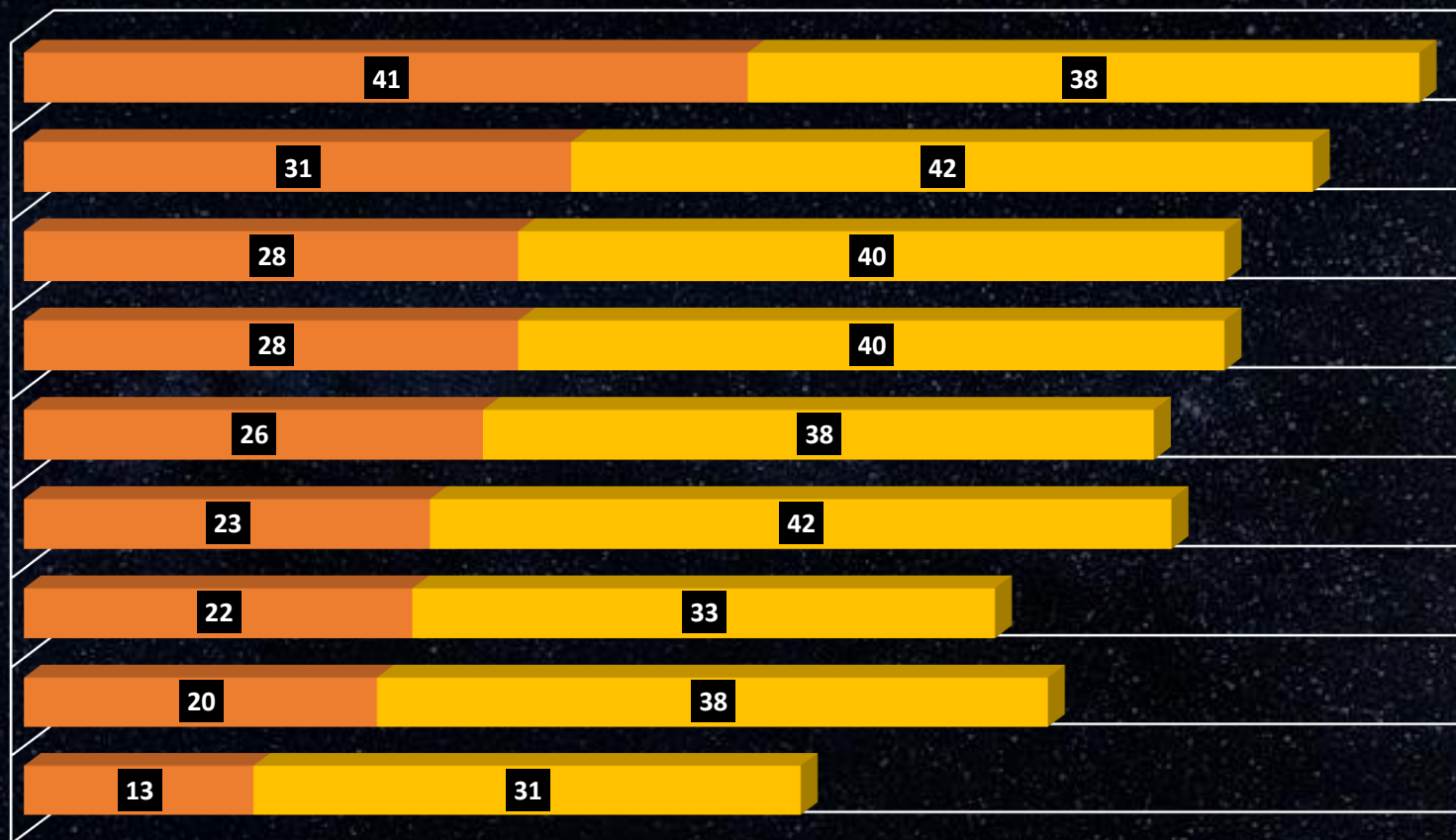
SOM MAL/A PRÍSTUP KU VŠETKÝM INFORMÁCIÁM

SOM BOL/A PRIAMO OSLOVENÝ/Á

SOM MAL/A DOSTATOK FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV

SOM MAL/A VIAC ČASU A MENEJ STAROSTÍ

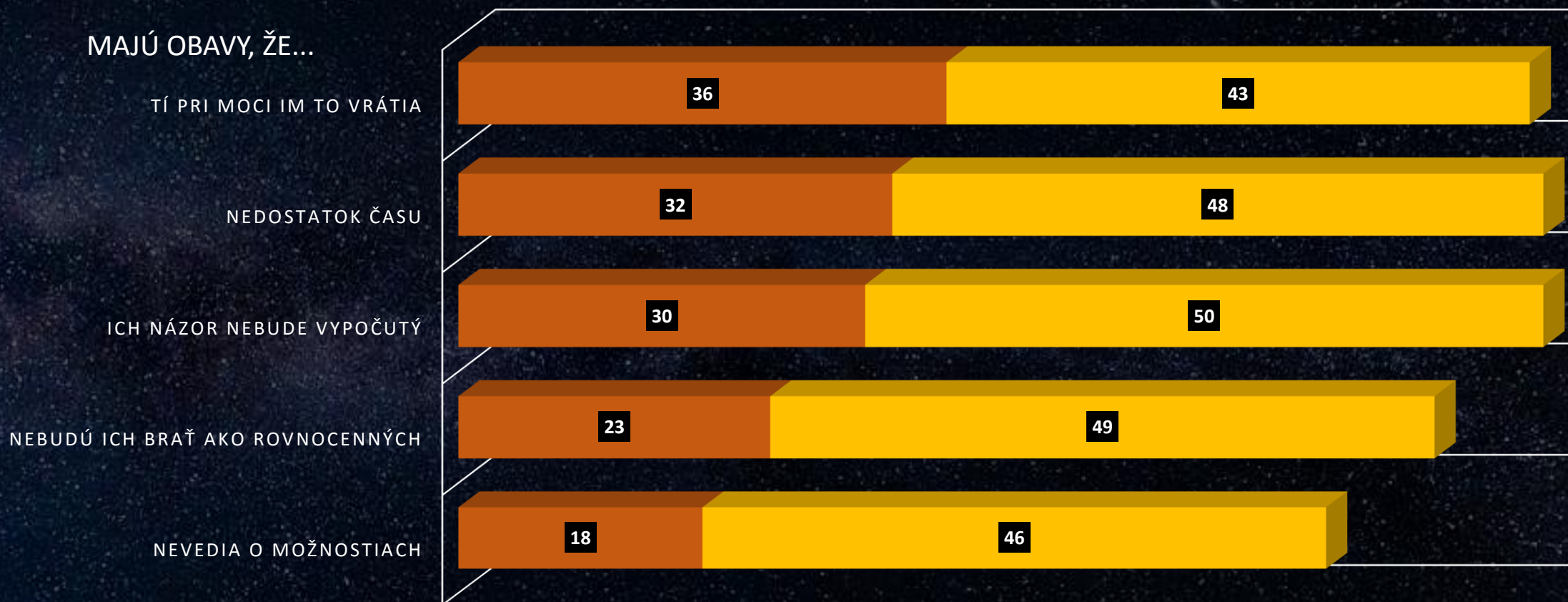
SOM SA VEDEL/A LEPŠIE VYJADROVAŤ

INÉ (ak by šlo o dobrú vec, kvôli zlepšeniu kvality života ľudí, ak by tam neboli schopní ľudia, ak by som bola mladšia, ak by sa neuvádzalo moje meno, ak by som nebol na to sám, ak by som vyriešil nejaký problém – tak by som sa zapojil, ak by to bolo dobre zaplatené, ...)

29. PREČO OBČANIA NEPARTICIPUJÚ?

■ % úplne súhlasím ■ % skôr súhlasím

INÉ DÔVODY (nezáujem o veci verejné/lahostajnosť, „aj tak nemôžu veľa ovplyvniť“, je to zbytočné – nedôvera, že sa niečo zmení, strach - boja sa posmechu, zvyk, málo sebavedomia, chýba motivácia, ...)

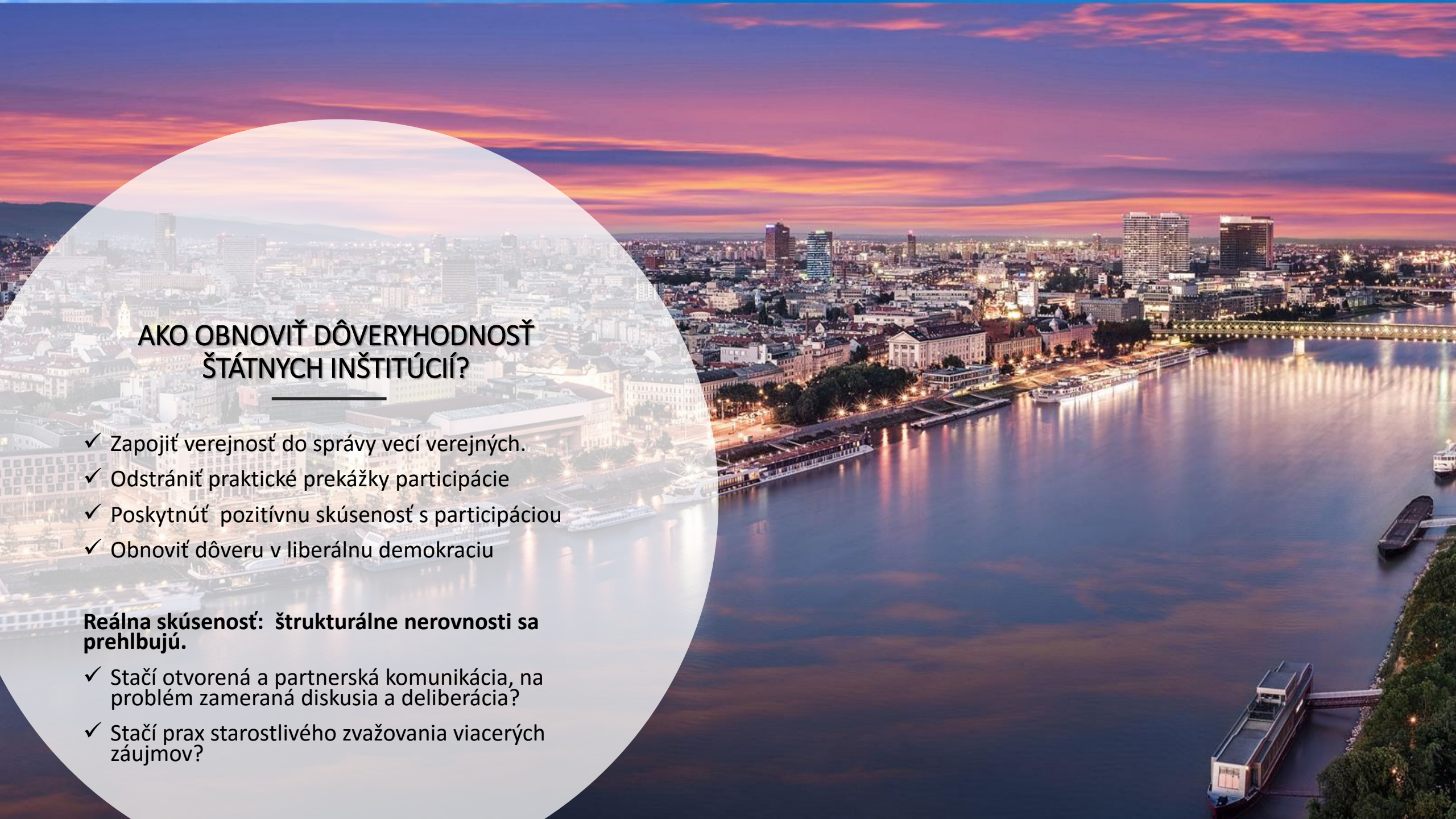
DISKUSIA

Dobré vládnutie

- dôveryhodné
- partnerský otvorený dialóg
- tradičné formy participácie (voľby, účasť na petícii, referende) nestačia.

Deficit dôvery

- OS k vláde a k ostatným štátnym inštitúciám
- vnútri OS. Priepasť medzi dôverou voči „svojim“ a tými druhými, nepatriacimi do kategórie ich členskej skupiny.
- **Dva piliere dobrého vládnutia narušené.**

AKO OBNOVIŤ DÔVERYHODNOSŤ ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÍ?

- ✓ Zapojiť verejnosť do správy vecí verejných.
- ✓ Odstrániť praktické prekážky participácie
- ✓ Poskytnúť pozitívnu skúsenosť s participáciou
- ✓ Obnoviť dôveru v liberálnu demokraciu

Reálna skúsenosť: štrukturálne nerovnosti sa prehlbujú.

- ✓ Stačí otvorená a partnerská komunikácia, na problém zameraná diskusia a deliberácia?
- ✓ Stačí prax starostlivého zvažovania viacerých záujmov?

PREČO DELIBERÁCIA?

- ✓ nastoľuje jasné štandardy partnerskej a otvorenej diskusie
- ✓ definuje spôsoby ako postupovať pri vyjasňovaní problémov a hľadani vhodných riešení
- ✓ konzultácie a spolurozhodovanie
- ✓ princíp inklúzie
- ✓ skladanie účtov a zdôvodňovanie
- ✓ otvorené toky informácií
- ✓ otvorenosť voči kritike verejnosti
- ✓ proaktívne opatrenia na vyrovňovanie možností zúčastniť sa

ZRANITEĽNÉ SKUPINY

- ✓ príjmovo najnižšia kategória,
- ✓ ženy
- ✓ dlhodobo chorí, ľudia s fyzickým a mentálnym znevýhodnením,
- ✓ s nižším vzdelaním,
- ✓ ľudia s odlišnou sexuálnou orientáciou...

Partnerský dialóg nielen s dobre organizovanými skupinami, s podnikateľmi a MVO.

Pre demokraciu a jej udržateľnosť je dôležitý proces pokračujúcej inkluzívnej adaptácie – rozširovania práv od elit k bežným občanom, vrátane tých najslabších (menších, nižších vrstiev...)

brazilsky politológ Nysten

AKO JE NA TOM OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ?

Členstvo v spoločenských organizáciách:

- ✓ Viac ako 80% občanov nebolo a nie je členom žiadnej politickej strany, ani MVO, OZ, či virtuálnej komunity.
- ✓ 67% občanov nie je členom žiadnej záujmovej organizácie.

Diagnóza: spoločenská podvýživa.

PREČO SÚ SPOLKY DÔLEŽITÉ?

- ✓ Akumulácia sociálneho kapitálu
- ✓ Škola demokracie
- ✓ Akumulácia premostujúceho sociálneho kapitálu
- ✓ Členstvo zvyšuje politickú participáciu
- ✓ Politická účinnosť (Alexis de Tocqueville, Putnam)

Dôsledky

- ✓ chýba autentická skúsenosť s inakosťou, s odlišnosťou, skúsenosť s viacnásobnými a čiastočne sa prekrývajúcimi členstvami.
- ✓ nízka odolnosť voči strachu z cudzincov, z inovercov,
- ✓ nízka odolnosť voči dezinformáciám
- ✓ slabá sociálna kohézia a solidarita
- ✓ nízka imunita voči rasizmu a xenofóbii
- ✓ potencuje strach ohrozenia vlastnej kultúrnej identity

LIMITY

- ✓ nedokončená analýza
- ✓ systematické odkrývanie vzťahov je na začiatku
- ✓ vmedzerené premenné:
 - hodnoty
 - prodemokratické postoje
 - autoritárstvo

ZÁVER

Je deliberatívny model demokracie riešením štrukturálnych nerovností?

- ✓ Muži – ženy
- ✓ Väčšie a menšie mestá
- ✓ Kraj

Má liberálny model demokracie najlepšie roky za sebou?

Je návrat k elitárstvu a exkluzivite viac pravdepodobný? Ako čeliť tomuto trendu?

(Crouch, 2004, Harari, 2018).

ODPORÚČANIA

- ✓ evanjelizácia štátnej správy - služby verejnosti
- ✓ étos sekulárneho humanizmu, cti a pokory
- ✓ zodpovednosť a skladanie účtov
- ✓ prax férovej diskusie a deliberácie
- ✓ citlivosť na rozmanité skupiny občanov a občianok, odlišné perspektívy
- ✓ záväzok podporovať participáciu, prizývať verejnosť spoluurozhodovať
- ✓ propagácia tradičných a nových participatívnych nástrojov